

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ
ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร
**Causal Relationship Model of Factors Influencing Entrepreneurial
Intention Among Undergraduate Students
at Naresuan University**

วิภากรณ์ อินทุยศ และ รัตนะ บัวสนธ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Wipaporn Intuyod and Rattana Buosonte

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: wipaporni64@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) กับกลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 350 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

โมเดลการวัดมีความเชื่อมั่นขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.73-0.95 และค่าความแปรปรวนเฉลี่ยขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.47-0.87 โมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($X^2 = 71.197$, $df = 50$, $p\text{-value} = 0.026$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.035$, $SRMR = 0.020$, $X^2/df = 1.424$) โดยพบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ และบรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลสูงที่สุดโดยเป็นอิทธิพลทางตรง รองลงมา คือ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม และเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และสุดท้ายบรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

* วันที่รับบทความ : 24 กันยายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ 12 ตุลาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 15 ตุลาคม 2566

Received: September 24, 2023; Revised: October 12, 2023; Accepted: October 15, 2023

คำสำคัญ: ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ; ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน; การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ

Abstract

This research aims to: 1) develop and validate a causal relationship model of factors influencing undergraduate students' entrepreneurial intentions at Naresuan University using empirical data 2) analyze the causal effects of factors on entrepreneurial intention among undergraduate students at Naresuan University. The research was a causal research methodology research with a sample size of 350 undergraduate students, utilizing a multi-stage sampling approach. The research tool employed was a questionnaire with a 5-point Likert scale. Data analysis involved descriptive statistics and testing the model's fit using structural equation modeling.

The research findings revealed that the measurement model accounted for construct reliability of 0.73 - 0.95 and average variance of 0.47 - 0.87. The SEM model was consistent with the empirical data ($X^2 = 71.197$, $df = 50$, $p\text{-value} = 0.026$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.035$, $SRMR = 0.020$, $X^2/df = 1.424$). It was found that Attitude toward Entrepreneurship, Perceived Behavioral Control, Entrepreneurship Education, and Subjective Norms influence the Entrepreneurial Intention of undergraduate students at Naresuan University. Perceived Behavioral Control had the highest direct influence, followed by Entrepreneurship Education, which had both direct and indirect influences. Attitude toward Entrepreneurship had an indirect influence through Perceived Behavioral Control, and finally, Subjective Norms had an indirect influence through Attitude toward Entrepreneurship and Perceived Behavioral Control.

Keywords: Entrepreneurial Intention; Theory of Planned Behavior; Entrepreneurship Education

บทนำ

สถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลก ณ ปัจจุบันมีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว การแข่งขันในตลาดแรงงานที่รุนแรง ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเหตุการณ์ที่สร้างผลกระทบไปทั่วโลก จนเกิดภาวะการว่างงานทั่วโลกสูงขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2564) จากข้อมูลรายงานแนวโน้มการจ้างงานทั่วโลกและประเด็นสังคม 2565 (ILO Flagship Report, 2022) มีการคาดการณ์ว่าการว่างงานทั่วโลกจะยังคงสูงกว่าระดับก่อนเกิดการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จนถึงปี 2566 เป็นอย่างน้อย สำหรับประเทศไทยมีการสำรวจอัตราการว่างงาน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า การว่างงานในไตรมาสหนึ่ง ปี 2565 มีจำนวน ผู้ว่างงาน 6.1 แสนคน ลดลงจาก 7.6 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.53 สำหรับผู้ว่างงานในระบบมีจำนวนลดลงจากไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 แต่มีสถานการณ์การว่างงานที่เป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การว่างงานของผู้ที่

ไม่เคยทำงานมาก่อนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การว่างงานระยะยาวมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น และการว่างงานในกลุ่มแรงงานที่จบการศึกษาสูงโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษายังคงอยู่ในระดับสูง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

เหตุการณ์ข้างต้นที่เกิดขึ้นจึงเป็นแรงผลักดันให้เยาวชนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2538 – 2552 ซึ่งในปัจจุบันจะมีอายุ 12 – 26 ปี คิดเป็นประมาณหนึ่งในสี่ของจำนวนประชากรไทย หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของจำนวนประชากรไทยทั้งหมดเริ่มมองหาอาชีพอิสระหรือการเป็นผู้ประกอบการ และมีความคิดที่จะพัฒนาและสร้างอาชีพใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือทำให้เกิดอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นมาก เช่น Youtuber Vlogger หรือตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่เพิ่งเกิดขึ้นตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบการ E-sports, วิศวกรด้าน Cybersecurity (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564) ประกอบกับภาครัฐได้มีการส่งเสริมและผลักดันให้ประชาชนมองหาโอกาสในการทำธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการโดยจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) การปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ได้กำหนดให้ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โดยโครงสร้างเศรษฐกิจต้องปรับเปลี่ยนไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) เพื่อสร้างการลงทุนในอนาคต ผลักดันการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการนวัตกรรม ก่อให้เกิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจแนวโน้มการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตหลังจบการศึกษาของมหาวิทยาลัยนเรศวรระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2564 พบว่า มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการและสร้างธุรกิจใหม่เป็นของตนเองเพิ่มขึ้นร้อยละ 24 (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2564)

จากบริบทของปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยนเรศวรเล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างสังคมผู้ประกอบการ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์การเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมผู้ประกอบการ (University Entrepreneurial for Society) มีนโยบายผลิตบัณฑิตเข้าสู่สังคมตลาดแรงงาน และส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการให้กับนิสิต รวมถึงการบ่มเพาะและการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการเยาวชน (Youth Entrepreneurship Policy Framework) ของ UNCTAD (2018) ที่กล่าวว่า ในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเป็นผู้ประกอบการ สำหรับ ประเทศไทยได้กำหนดกรอบความสำคัญของการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ที่เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น กำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and

Entrepreneurial Literacy) เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรทราบว่า ปัจจุบันนิสิตมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาและสามารถออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ พร้อมทั้งทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนิสิต และจูงใจให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่มหาวิทยาลัยเพื่อสังคมผู้ประกอบการต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ โดยมีแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดจากการวางแผนล่วงหน้าและสามารถทำนายได้จากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ (Ajzen, 1991) โดยองค์ประกอบของความตั้งใจประกอบด้วยเจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward behavior) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective norms) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการสามารถทำนายพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี (Eyel & Durmaz, 2019; González Serrano, González García, and Pérez Campos, 2018; Passoni & Glavam, 2018; Ana Naia et al., 2017; วรุตม์ พิมพ์สอน, 2565; ชมพูนุท ดั่งจันท์ และคณะ, 2564) โดยการรับรู้ความต้องการและความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการสามารถบ่งชี้ถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความต้องการประกอบธุรกิจทำให้มีความมุ่งมั่นและเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม และความตั้งใจนี้จะคงอยู่จนกว่าจะถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม บุคคลจึงจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามที่ตั้งใจ (Ajzen, 1988; มณฑานต์ เมฆรา, 2546) จึงสามารถตีความได้ว่าความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเป็นกระบวนการในการหาข้อมูลเพื่อที่จะใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ในการทำธุรกิจ (Katz, & Gartner, 1988)

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นแนวทางในการศึกษาหลัก ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมาเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ในครั้งนี้เพื่อใช้ในการทำนายและอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจการเป็นผู้ประกอบการของนิสิตปริญญาตรี เป็นประโยชน์กับมหาวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมที่จะส่งเสริมปัจจัยที่เกื้อหนุน ในการพัฒนาบัณฑิตที่จะเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคตหลังสำเร็จการศึกษา อีกทั้งจะได้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่มีแนวโน้มต่อการประกอบการในอนาคต เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบโจทย์ต่อการเป็น

ผู้ประกอบการที่มั่นคงและยั่งยืนสามารถพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจของตนเองส่งผลสืบเนื่องต่อมูลค่าเศรษฐกิจในประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนเรศวรที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 280 ตัวอย่าง ซึ่งพิจารณาจากวิธีการที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เกณฑ์สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎของ Schumacker and Lomax อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ระบุขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นฟังก์ชันของจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า คือ ต้องมีขนาดกลุ่มตัวอย่างระหว่าง 10 - 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ หรือจำนวน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 14 ตัวแปร ผู้วิจัยใช้อัตราส่วน 20 : 1 ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีตัวอย่างอย่างน้อย 280 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวอย่างให้มากกว่าขนาดขั้นต่ำเพื่อชดเชยในกรณีที่มิได้มีผู้ไม่ตอบกลับแบบสอบถามอีก 25 เปอร์เซ็นต์ จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 350 ตัวอย่าง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) และวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling)

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประเมินด้วยตนเอง (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีข้อคำถามทั้งหมด 28 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-end Question) ที่มีข้อคำถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นการสอบถามระดับความคิดเห็น และระดับ ความตั้งใจ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ได้แก่ 1) ลักษณะสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ คณะ สาขาวิชาที่ศึกษา ชั้นปี อาชีพของบิดาและมารดา ประสบการณ์การหารายได้ ประสบการณ์การฝึกอบรม ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ มีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 8 ข้อ 2) ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร 5 ด้าน จำนวน 28 ข้อ โดยด้านที่ 1 – 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (A Theory of Planned Behavior : TPB) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่พัฒนามาจากแบบวัดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Intention Questionnaire, EIQ) ของ Linan and Chen (2009) อ้างถึงใน วรุตม์ พิมพ์สอน (2565) เพื่อให้ครอบคลุมปัจจัยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน จำนวน 22 ข้อ และด้านที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ที่มหาวิทยาลัยสร้างเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) จำนวน 6 ข้อ และ 3) ข้อเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม

ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อของตัวแปรแฝงกับนิยามศัพท์ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และเมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองกับนิสิตซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้ จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบอำนาจจำแนกรายข้อของตัวแปรแฝง โดยหาค่า Item total correlation ซึ่งคัดเลือกข้อคำถามที่ค่า r มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.476 - 0.965 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับของแต่ละตัวแปรแฝง ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.966 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดว่าควรมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Nunnally, 1978)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงคณบดีแต่ละคณะ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลหลายช่องทาง ได้แก่ แจกแบบสอบถามด้วยตนเองที่มหาวิทยาลัย โดยมีตัวแบบสอบถามที่เป็นเอกสารและแบบสอบถามที่เป็นออนไลน์ จากการสร้างบนแพลตฟอร์มออนไลน์ผ่าน Google Form และแจกแบบสอบถามผ่านอาจารย์ นิสิต และผู้ประสานงานแต่ละคณะ ทั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนและสมบูรณ์ จำนวน 350 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้ค่าสถิติต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

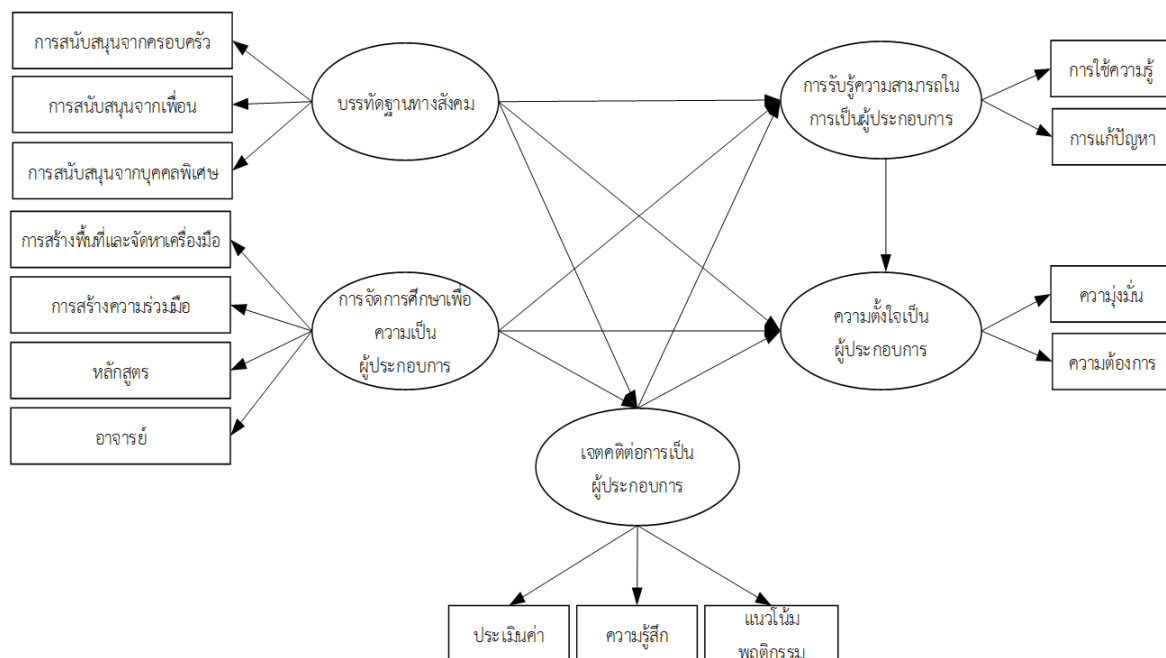
1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเครื่องมือในการวิจัยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมเอ็มพลัส (MPlus Version 7.11)

2. ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใช้ค่าความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปร (Linearity) และภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันไม่ควรสูงเกิน 0.90 (อิศรัญ รินโธสง, 2565)

3. วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อดูอิทธิพลของปัจจัยด้านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยใช้การวิเคราะห์แบบ Path Analysis ด้วยโปรแกรมเอ็มพลัส (MPlus Version 7.11) และการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เกณฑ์ดัชนีตามข้อสรุปและงานวิจัยของ Hu and Bentler (1999) อ้างถึงใน บุรทิน ขำภิรัฐ (2548) ได้แก่ 1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ค่า $p\text{-value} > 0.05$ 2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (X^2/df) น้อยกว่า 2 3) ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มากกว่า 0.90 4) ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (Tucker-Lewis Index: TLI) มากกว่า 0.90 5) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standard Root Mean Square Residual: SRMR) น้อยกว่า 0.05 6) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) น้อยกว่า 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของไอเซน (1991) ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.43 ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อกำลังศึกษา คือ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 26.39 ส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 42.58 และกำลังศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 39.43 บิดาและมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 47.71 สำหรับประสบการณ์การหารายได้ระหว่างศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การหารายได้ระหว่างศึกษา คิดเป็นร้อยละ 57.43 ประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 70 ในส่วนประสบการณ์การเรียนวิชาที่

เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการจำนวน คิดเป็นร้อยละ 56.86

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 – 3.88) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.73 – 1.07 เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. (%) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลไม่ต่างกันมาก คืออยู่ระหว่างร้อยละ 18.81 – 33.13 พิจารณาความเบ้ (Skewness) พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้ายเล็กน้อย (ค่าความเบ้เป็นลบ) มีค่าระหว่าง -0.72 - 0.08 แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้มีคะแนนส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยสำหรับความโด่ง (Kurtosis) พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีโค้งของการแจกแจงข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบนกว่าโค้งกว่าปกติ (ค่าความโด่งเป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการกระจายของข้อมูลมาก ทั้งนี้มีค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.75 - 0.47

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวน 91 คู่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.276 - 0.872 ผู้วิจัยนำตัวแปรที่สังเกตได้ทุกตัวไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจาก ตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในทิศทางบวก และไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีค่าเท่ากับ 4917.659, $df = 91$, $p = 0.00$ แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์มีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ซึ่งมีค่าใกล้ 1 (0.951) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันมากและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงที่ใช้ในการวิจัย (โมเดลการวัด) และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป (Hair et al., 1998, p. 99) อ้างถึงใน ชุตินันต์ สะสอง (2561)

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Reliability) พบว่าตัวแปรแฝงมีค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ (Composite Reliability: CR) อยู่ระหว่าง 0.73 – 0.95 มากกว่า 0.70 (Fornell and Larcker, 1981) อ้างถึงใน ชุตินันต์ สะสอง (2561) จึงสรุปได้ว่า การวัดตัวแปรแฝงทั้งหมดในโมเดลมีความน่าเชื่อถือ การวิเคราะห์ความตรงเชิงสอดคล้อง (Convergent validity) พบว่า ตัวแปรแฝงมีค่าความแปรปรวนเฉลี่ยขององค์ประกอบ (Average Variance Extracted: AVE) อยู่ระหว่าง 0.47 – 0.87 โดยปกติมีเกณฑ์อยู่ที่ 0.5 และสามารถยอมรับได้ถ้า AVE มีค่าน้อยกว่า 0.5 แต่มี CR มากกว่า 0.6 (Fornell and Larcker, 1981) อ้างถึงใน ชุตินันต์ สะสอง (2561) จึงสรุปได้ว่า มีความตรงเชิงสอดคล้องในทุกตัวแปรแฝงของโมเดล ส่วนการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของตัวแปรสังเกตได้ (Indicator Reliability) พบว่า ตัวแปรสังเกตมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Loadings) ระหว่าง 0.370 – 0.924 แสดงว่า

ตัวแปรสังเกตได้นี้มีความเชื่อมั่นในการวัดเพียงพอ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000; Hair et al., 1998) อ้างถึงใน อิศรภักดี รินโรสง (2565) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Loading) ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ (CR) และค่าความแปรปรวนเฉลี่ยขององค์ประกอบ (AVE)

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	Loading	CR	AVE
เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ	การประเมินค่า	0.823	0.95	0.87
	ความรู้สึก	0.924		
	แนวโน้มพฤติกรรม	0.876		
บรรทัดฐานทางสังคม	การสนับสนุนจากครอบครัว	0.564	0.73	0.47
	การสนับสนุนจากเพื่อน	0.491		
	การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ	0.370		
การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ	การใช้ความรู้	0.790	0.89	0.79
	การแก้ปัญหา	0.799		
การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ	การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ	0.715	0.92	0.74
	การสร้างความร่วมมือ	0.724		
	หลักสูตร	0.912		
	อาจารย์	0.625		
ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ	ความมุ่งมั่น	0.905	0.92	0.85
	ความต้องการ	0.802		

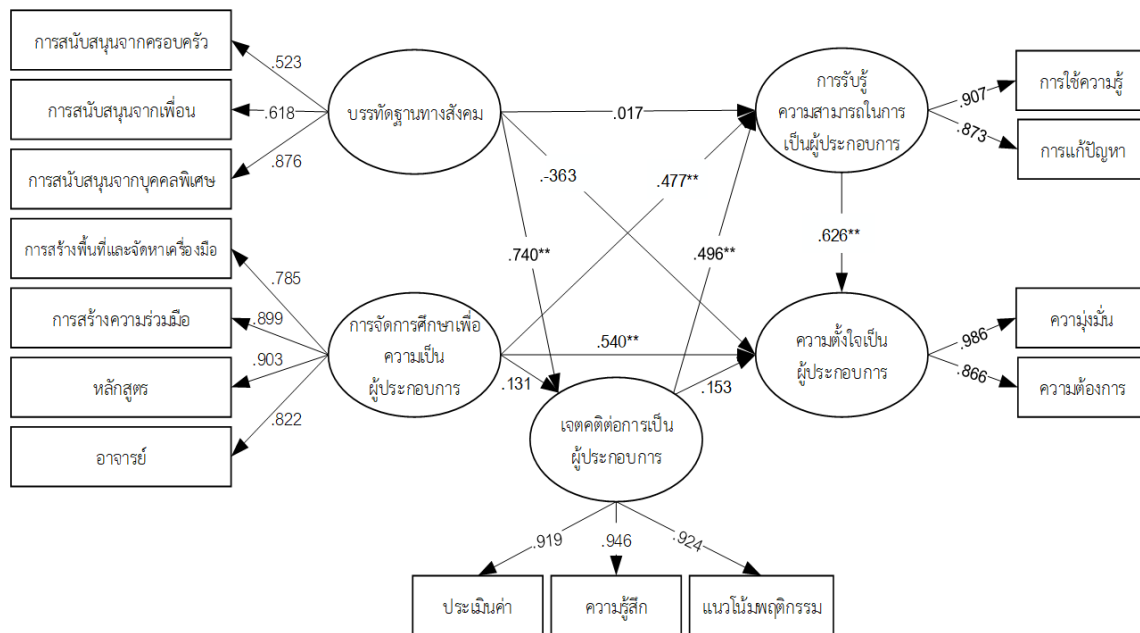
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าดัชนีบอกความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างก่อนและหลังการปรับโมเดลซึ่งเป็นไปเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาผลดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนที่สำคัญ ตามเกณฑ์ของ Hu and Bentler (1999) อ้างถึงใน บุรทิน ขำภักฐ์ (2548) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนการปรับ โมเดล	หลังการปรับ โมเดล
Loglikelihood Ratio Chi-Square Statistic (X^2)	-	243.708	71.197
Degrees of Freedom (df)	-	67	50
P-Value	>0.05	0.000	0.026
ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (X^2 / df)	<2.00	3.637	1.424
ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI)	>0.90	0.964	0.996
ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (TLI)	>0.90	0.951	0.992
ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA)	<0.05	0.089	0.035
ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR)	<0.05	0.035	0.020

ผลการการวิเคราะห์เส้นทางของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ตัวแปรความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการได้รับอิทธิพลรวมจากตัวแปรแฝงภายในการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.626 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงคือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.464 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวกขนาดอิทธิพล 0.153 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.311 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ส่วนตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งอิทธิพลรวมต่อตัวแปรความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการมากที่สุดคือ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ มีขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.899 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวกขนาดอิทธิพล 0.540 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.359 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ รองลงมาคือ บรรทัดฐานทางสังคม มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.009 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางลบขนาดอิทธิพล -0.363 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.354 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

โมเดลสมการโครงสร้างสามารถอธิบายผลของความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ร้อยละ 89.3 รายละเอียดปรากฏแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 เส้นทางอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

อภิปรายผลการวิจัย

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่า เจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ เกิดจากการนำแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen (1991) ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ทำให้สามารถอธิบายอิทธิพลที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งนี้พบการศึกษาที่สอดคล้องกับ พัทธนันท์ เรื่องศรีมัน (2562) สอดคล้องกับ ชมพูนุท ต้วงจันทร์ และคณะ (2564) พงษ์สันต์ ตันหยง และคณะ (2564) และมินดารา อริยธาดา (2564) โดยพบผลการศึกษาว่า ปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยการรับรู้ความสามารถใน

การเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยมีทั้งอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม สอดคล้องกับ Yun (2010) สอดคล้องกับ Kim-Soon, Ahmad, & Ibrahim (2018) และ Ana Naia et al. (2017) ที่พบว่าปัจจัยในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน การศึกษาด้านการประกอบการกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสอดคล้องกันและมีความสำคัญต่อความตั้งใจในความเป็นผู้ประกอบการ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ตัวแปรแฝงภายใน การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด กล่าวคือ นิสิตรับรู้ว่ามีศักยภาพหรือง่ายที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทั้งนี้ต้องมีการใช้ความรู้ และการแก้ปัญหา เข้ามาส่งเสริมเพื่อการวางแผนจัดตั้งธุรกิจที่มีความเป็นไปได้และมั่นคง รวมทั้งเข้าใจรายละเอียดในภาคปฏิบัติที่สำคัญต่อการจัดตั้งและดำเนินงานธุรกิจใหม่ และรับรู้ว่าการเป็นผู้ประกอบการควรมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งด้านดีและด้านร้าย เป็นการยืนยันทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991) ว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม คือ การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถในตนเองที่จะทำพฤติกรรม (ทักษะ ความรู้ ความสามารถ) และสามารถจัดการกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง (ทรัพยากร โอกาส) ในการทำพฤติกรรมได้ ซึ่งในบางครั้งยังพบว่า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม อาจจะไม่สะท้อนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบุคคล ถ้าบุคคลนั้นขาดความพร้อม โอกาส และทรัพยากร หรือมีปัจจัยใหม่ที่ไม่คุ้นเคยเพิ่มเข้ามาในสถานการณ์นั้น ๆ ภายใต้เงื่อนไขของการกระทำพฤติกรรม โดยตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นตัวแปรอธิบายพฤติกรรมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการศึกษาหลายงานต่างพบผลการศึกษาที่สอดคล้องกับคำกล่าวของไอเซน เช่น งานวิจัยของ อนงค์ รุ่งสุข (2559) ที่พบว่า นักศึกษาบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มีความเชื่อมั่น มีทักษะ และมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จถ้าได้เริ่มต้นธุรกิจด้วยตนเอง และการเริ่มต้นธุรกิจด้วยตนเองนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุด สอดคล้องกับ มารยาท โยทองยศ และ ทรวงวาด สุขเมืองมา (2559) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สอดคล้องกับคมกริช นันทะโรจวงศ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทย : อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่น คือการรับรู้ความสามารถของตนเอง การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่มโดยมีอิทธิพลผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ โดยความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

รองลงมาคือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวก และทางอ้อมทางบวก ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ เนื่องจากนิสิตมีความเชื่อมั่นว่าจะประสบความสำเร็จในการเริ่มต้นธุรกิจ และเห็นข้อดีในการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าข้อเสีย รวมทั้งรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจสำหรับนิสิต จึงทำให้นิสิตมีเป้าหมายและมีความพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เป็นผู้ประกอบการในอนาคต สอดคล้องกับธนวัตร จุลินทร และคนอื่น ๆ (2563) ที่กล่าวว่า การก่อให้เกิดเจตคติไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้รับอิทธิพลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์ โดยบุคคลจะได้รับความเชื่อที่แตกต่างกันหลายต่อวัตถุ การกระทำ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และยังหมายถึงผลรวมของความเชื่อต่าง ๆ ที่เรียกว่า ความเชื่อที่เข้าถึงได้ หรือความเชื่อเด่นชัดของการกระทำพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นการประเมินผลในด้านต่าง ๆ เมื่อกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้วคาดว่าจะเกิดขึ้น ประเมินร่วมกับโอกาสที่จะเกิดผลดีและผลร้าย การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเจตคติที่เชื่อมั่นและพัฒนาตนเองในทางบวก เมื่อผู้ประกอบการรับรู้และเข้าใจความสามารถของตนเอง จะส่งผลให้เกิดความมั่นใจและความพร้อมในการเริ่มต้นหรือพัฒนาธุรกิจของตนในทิศทางที่เป็นประสิทธิภาพและเสถียรมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มารยาท โยทองยศ และ ทรงวาด สุขเมืองมา (2559) พบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูงที่สุดทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ นั่นคือ การแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ เพราะนักศึกษาจะเกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถที่จะใช้ความพยายามในการที่จะทำธุรกิจให้สำเร็จและรับรู้ว่าการเป็นผู้ประกอบการควรมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งด้านดีและด้านร้าย และสอดคล้องกับงานวิจัย Wang, Wong and Lu (2001) ที่ได้ทำการศึกษาถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 8,063 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านเจตคติ สามารถทำนายการรับรู้ความน่าปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ ได้ดีกว่าตัวแปรข้อมูลทางประชากร และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตัวแปรด้านการรับรู้ความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความน่าปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ และสามารถทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการได้ดีกว่าตัวแปรข้อมูลทางประชากรและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการมากที่สุดคือ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวกและทางอ้อมทางบวกซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

(2561) ที่จัดให้การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึง (1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ (2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคมและ (3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิผลด้านอาชีพ เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ ทั้งนี้การศึกษาด้านการประกอบการไม่ใช่แค่การสอนนักศึกษาให้ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวแม้ว่าสิ่งที่เรียนรู้คือการสร้างธุรกิจ แต่หลักสำคัญของความรู้จะรวมไปถึงความสามารถในการรับรู้โอกาสที่เข้ามาในชีวิต ความสามารถในการแสวงหาโอกาสโดยการสร้างความคิดใหม่ ๆ และค้นหาทรัพยากรที่จำเป็นความสามารถในการสร้างและดำเนินการทำธุรกิจใหม่และความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์นอกเหนือจากทักษะด้านธุรกิจ การศึกษาด้านการประกอบการคือหัวใจสำคัญในการพัฒนาความเชื่อคุณค่าและทัศนคติให้เกิดความมั่นใจเพื่อให้นักศึกษาพิจารณาว่าอาชีพผู้ประกอบการเป็นสิ่งที่น่าดึงดูดและเป็นทางเลือกให้กับการจ้างงาน สอดคล้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวรให้ความเข้มแข็งด้านวิชาการ และปรับแนวคิดในการออกแบบหลักสูตร สร้างหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดหลักสูตรในลักษณะพหุวิทยาการสหวิทยาการที่บูรณาการความรู้ ความเชี่ยวชาญข้ามศาสตร์จากหลายหน่วยงานเพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาตนเองของนิสิต รวมทั้งมีการเตรียมความพร้อมในทักษะที่จำเป็นแก่นิสิตทุกชั้นปีให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงเมื่อออกไปสู่ตลาดแรงงาน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยนเรศวรในปัจจุบัน “มหาวิทยาลัยเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ” มีการพบงานวิจัยที่สอดคล้องอย่างกว้างขวาง เช่น Yun (2010) ศึกษาเรื่อง การศึกษาด้านการประกอบการมีความสำคัญต่อความตั้งใจในความเป็นผู้ประกอบการหรือไม่ โดยเน้นศึกษากับทัศนคติของนักศึกษาของประเทศจีนที่กำลังศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในระดับมหาวิทยาลัย โดยผลวิจัยพบว่า การศึกษาด้านการประกอบการมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจาก 3 สิ่ง คือ การเรียนรู้ แรงบันดาลใจ และทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะ โดยผู้วิจัยได้สรุปไว้ว่า การเรียนรู้และแรงบันดาลใจได้รับประโยชน์จากการศึกษาด้านการประกอบการ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องต่อการใช้ความสามารถของตนเอง สามารถมีอิทธิพลต่อภายนอกและนักศึกษาเกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการสูงสุดในส่วนของแหล่งทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะมีผลกระทบทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถเป็นกุญแจที่สนับสนุนความตั้งใจและแรงบันดาลใจ ดังนั้นเมื่อนักศึกษาเกิดความตั้งใจที่แน่วแน่แล้ว นักศึกษาถึงจะมองหาแหล่งทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะซึ่งสะท้อนว่าศูนย์บ่มเพาะมีความสำคัญแต่จะตามมาหลังจากที่นักศึกษามีหนทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับธาดาธิเบศร์ ภูทอง (2562) พบว่า การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของ

ตนเอง และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจ และอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม และผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา ศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเพิ่มระดับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่เกิดจากการรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจ การการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Tessema Gerba (2012) ที่ศึกษาผลกระทบของการศึกษาด้านการประกอบการบนความตั้งใจของนักศึกษาสายบริหารธุรกิจและวิศวกรรมศาสตร์ในประเทศเอธิโอเปีย พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาด้านการประกอบการสาขาการจัดการมีแนวโน้มในความตั้งใจมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียนด้านการประกอบการที่เป็นสาขาวิศวกรรม ในส่วนของตัวชี้วัดทำให้สามารถสรุปได้ว่า การศึกษาด้านการประกอบการสามารถเพิ่มความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการได้

รองลงมาคือ บรรทัดฐานทางสังคม ส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991) ที่กล่าวว่า การรับรู้ส่วนบุคคลอื่นซึ่งมีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ คู่สมรส มีความเห็นด้วยต่อการกระทำนั้นมากน้อยเพียงไร มนุษย์ก็จะมีโอกาสทำตามด้วย ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการกระทำนั้น รวมถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมา เช่น ถ้าเชื่อว่าพฤติกรรมนี้ดีให้ผลทางบวก ก็จะมีเจตคติที่ดีตามไปด้วย ในทางตรงข้ามถ้ามีความเชื่อที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีตามไปด้วยเช่นกัน การรับรู้ความต้องการและความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการสามารถบ่งชี้ถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความต้องการประกอบธุรกิจทำให้มีความมุ่งมั่นและเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม และความตั้งใจนี้จะคงอยู่จนกว่าจะถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม บุคคลจึงจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามที่ตั้งใจ สอดคล้องกับ Carol S. Dweck (2006) ที่กล่าวถึง Mindset: The New Psychology of Success ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรม สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยรับรู้บรรยากาศสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราสามารถมีผลต่อการตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ บรรยากาศทางสังคมที่ส่งผลดีและสนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการอาจเสริมแรงจูงใจให้เราตั้งใจที่จะเริ่มต้นหรือพัฒนาธุรกิจของเรา การเห็นผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จในการธุรกิจอาจสร้างแรงจูงใจให้เราเชื่อว่าเราก็สามารถทำได้ การตระหนักถึงตนเองและความสามารถจะช่วยสร้างเจตคติที่มั่นใจและความเชื่อในความสามารถของตนเอง การรับรู้เรื่องที่เราเก่งและมีความชำนาญจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เราตั้งใจที่จะพัฒนาตนเป็นผู้ประกอบการ แรงบันดาลใจจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจอาจมีอิทธิพลต่อการตั้งใจของเราในการเป็นผู้ประกอบการ การเรียนรู้เรื่องราวและประสบการณ์ของผู้อื่นอาจส่งผลให้เรามองเห็นความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้และเข้าใจแนวคิดเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาเจตคติที่เชื่อมั่นและกระตุ้นความตั้งใจที่เข้มแข็งในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพและเสถียร สอดคล้องกับงานวิจัยของ

มารยาท โยทองยศ และ ทรงวาด สุขเมืองมา (2559) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการทางอ้อมผ่านทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ แสดงให้เห็นว่า บุคคลรู้สึกว่าการที่บุคคลอ้างอิงใกล้ชิดสนับสนุนการตัดสินใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และส่งเสริมความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักศึกษาได้ สอดคล้องกับ จริยา กอสุขทวีคุณ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมตามแผนที่ส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและบรรทัดฐานทางสังคมเมื่อได้รับการสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัจจัยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนิสิต ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการภายในมหาวิทยาลัย โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมแก่นิสิต เช่น การเรียนการสอนที่มีแนวทางหรือมุมมองของผู้ประกอบการ การเรียนการสอนมุ่งเน้นไปที่เรื่องเกี่ยวกับผู้ประกอบการ มีการเสริมรายวิชาผู้ประกอบการ หรือการจัดตั้งธุรกิจสำหรับคณะอื่นที่ไม่ได้เน้นคณะหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการเท่านั้น การกำหนดให้มีการเรียนการสอนด้านการประกอบการทุกคณะเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้นิสิต กิจกรรมส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ จัดฝึกอบรมสำหรับคณาจารย์ให้มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการประกอบการ รวมถึงความพร้อมและคุณลักษณะภายในของผู้เรียน เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมที่เอื้อต่อการเกิดยอมรับความคิด เพราะนิสิตมีความใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อน และบุคคลสำคัญ เช่น อาจารย์ ที่ได้รับการปลูกฝังเจตคติต่อความเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ อันจะนำมาซึ่งความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนิสิตในอนาคต ทั้งนี้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์สำหรับการบริหารจัดการปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1) มหาวิทยาลัยควรสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เนื่องจากภาคเอกชนสามารถเตรียมโอกาสด้านการมอบประสบการณ์ให้กับนิสิต เช่น การฝึกงานและการให้โอกาสนิสิตได้ทำงาน ได้พบกับสถานการณ์ในที่ทำงานเพื่อปรับปรุงทักษะด้านการทำงาน บทบาทในการจัดหาที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการรุ่นใหม่ต่อการสร้างธุรกิจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และก่อให้เกิดความตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการต่อไป

(2) คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิต เพื่อที่จะได้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของนิสิตและสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสมรรถนะของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม

(3) นิสิตที่สนใจจะเป็นผู้ประกอบการในอนาคตถึงแม้ไม่ได้ศึกษาในสาขาผู้ประกอบการหรือใกล้เคียง สามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของตนเอง เพื่อที่จะประเมินตนเองได้ว่าถ้าหากจะเป็นผู้ประกอบการต้องพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองด้านไหนบ้าง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาประกอบ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม หรือการเข้าไปสังเกตการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการอย่างละเอียดของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ และช่วยค้นหาปัจจัยใหม่ที่ทำให้เกิดความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

(2) ควรมีการศึกษาประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์กลุ่มพหุ ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน เพื่อจำแนกถึงความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนิสิตต่างสาขาที่อาจมีความต้องการต่างกัน

(3) จากการวิจัยในครั้งนี้ ตัวแปรบรรทัดฐานทางสังคมและเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการค่อนข้างน้อยมาก จึงควรศึกษาถึงสาเหตุปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่จะทำตัวแปรบรรทัดฐานทางสังคมและเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการให้สอดคล้องตามทฤษฎีมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2565). รายงานผลภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิต 2554 – 2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://www.plan.nu.ac.th/?p=1229>
- คมกริช นันทะโรจพงศ์. (2561). พฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทย: อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*. 9 (2), 44-59.
- จริยา กอสุขทวีคุณ. (2561). การศึกษาแรงจูงใจและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชมพูนุท ด้วงจันทร์. (2564). แบบจำลองโมเดลความตั้งใจเชิงสาเหตุการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจ: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา*. 10 (2), 148-163.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). *ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุรทิน ขำภีรัฐ. (2548). การพัฒนาการตรวจสอบความตรง และความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับประสิทธิผลความเป็นคนบดี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- พงษ์สันต์ ตันหยง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปีที่ 4 สาขาวิชาการจัดการทั่วไปมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University* 8 (2), 322-333.
- พัทธนันท์ เรืองศรีมัน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาโทวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. วิทยาลัยการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มนทกานต์ เมฆรา. (2546). ปัจจัยที่พยากรณ์ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *สุทธิปริทัศน์*. 30 (95), 103-115.
- วรุตม์ พิมพ์สอน. (2565). ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจด้านกีฬาของนักศึกษาปัจจุบัน และ/หรือศิษย์เก่าที่ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2564). การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2564. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: http://www.nso.go.th/sites/2014en/Survey/social/labour/LaborForce/2021/summary1_64.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1575-file.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). อัตราการว่างงานเป็นรายไตรมาส พ.ศ. 2555 - 2566. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/02.aspx>
- อนงค์ รุ่งสุข. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
- อมินดารา อริยธาดา. (2565). รูปแบบความ สัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านคุณลักษณะทางจิตและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการโดยส่งผ่านความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของ นักศึกษาสาขาผู้ประกอบการ. วารสารการวัดผลการศึกษา. 39 (105), 273-283.
- อิศรภู่ รินไธสง. (2565). การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: นิโอพ้อยท์ (1995) จำกัด.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50 (2), 179-211.
- Eyel, C. Ş., & Durmaz, İ. B. V. (2019). Entrepreneurial intentions of Generation-Z: Compare of social sciences and natural sciences undergraduate students at Bahçeşehir university. *Procedia Computer Science*, 158, 861-868.
- González-Serrano, M. H., González García, R. J., & Pérez Campos, C. (2018). Entrepreneurial and intrapreneurial intentions of sports science students: what are their determinant variables?. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (3), 1363-1372.
- Katz, J., & Gartner, W. B. (1988). *Properties of Emerging Organizations*, 13(3), 429-441.
- Kim-Soon, N., Ahmad, A. R., & Ibrahim, N. N. (2018). *Understanding the motivation that shapes entrepreneurship career intention*. *Entrepreneurship: Development Tendencies and Empirical Approach*, 291.
- Linan, F. & Chen, Y. W. (2009). Development and Cross-cultural Application of A Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.
- Naia, A., Baptista, R., Biscaia, R., Januário, C., & Trigo, V. (2017). Entrepreneurial intentions of sport sciences students and theory of planned behavior. *Motriz: Revista de Educação Física*, 23, 14-21.
- Passoni, D., & Glavam, R. B. (2018). Entrepreneurial intention and the effects of entrepreneurial education: Differences among management, engineering, and accounting students. *International Journal of Innovation Science*, 10 (1), 92-107.

- Report, I. F. (2022). *World Employment and Social Outlook Trends*. Retrieved from https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/trends2022/WCMS_834081/lang--en/index.htm. Accessed an 26 March 2023.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G., (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. (3rded.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- UNCTAD. (2018). *Policy Guide on Youth Entrepreneurship*. Retrieved from https://www.itd.or.th/wp-content/uploads/2018/09/Policy-Brief-61_Youth2.pdf
- Yun, C. (2010). Does entrepreneurship education matter students' entrepreneurial intention? a Chinese perspective. *Paper presented at the 2nd International Conference on Information Science and Engineering*.